

EVOLUȚIA ȘI DEZVOLTARE COMPANIILOR TRANSNAȚIONALE

*Autor: Virabean Armină
Dr., cof. univ., Ciloci Rafael*

Keywords: transnational companies, foreign direct investments, global corporations, liberalization, globalization

***Abstract:** By their nature, TNCs (Transnational Corporations) integrates international production and, thus, plays a central role in economic growth. These firms are the main factors in the development and dissemination of technology that is considered to be of greater importance as a determinant of international competitiveness and progress of nations. The success of the corporations on financial plan is nowadays more determined by their competence in developing and leading an international system of activities that generate added value, which is the competence to globalize. Transnational companies are no specific national identity, with an international management, at least potentially willing to be established anywhere in the world to get safer and higher benefits.*

Încă din secolele XVIII-a și al XIX-lea, firmele private au constituit legătura principală între producătorii și consumatorii finali din diferite țări ale lumii. Însă au devenit un actor principal în lumea afacerilor internaționale din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Această perioadă este caracterizată prin dezvoltarea continuă a tuturor tipurilor de activități comerciale și a investițiilor, fiind distinse trei etape. **Prima etapă**, până în 1960, este caracterizată prin majorarea capitalului străin implicat în investiții directe și creșterea numărului de filiale principale ale întreprinderilor principale multinaționale. **Cea de a doua** (1970-1985), când o serie de țări europene au fost identificate ca fiind importanți investitori internaționali, Japonia și alte țări în curs de dezvoltare. **A treia** (1985 - prezent) este caracterizată prin deschiderea de noi teritorii întreprinderilor străine productive, dereglementarea piețelor internaționale, înregistrarea unor progrese importante în procesul de integrare economică regională, și în special, apariția CTN care vor fi globalizate.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea dezvoltarea mediului economic a creat premisa de apariție a societăților pe acțiuni, ca principali agenți economici în loc de societățile individuale de familie. Procesele tehnologice înregistrate în domeniul transporturilor, comunicațiilor, etc. coroborate cu apariția și formarea persoanelor de conducere și a specialiștilor au pus în aplicare apariția companiilor multiregionale și multinaționale, care realizau o gamă largă de activități.

În acest fel, în anul 1914, 54,6% din investițiile străine directe, care au fost realizate de către societățile nord-americane au fost înregistrate în domeniul exploatărilor miniere și petroliere și în domeniul agriculturii. Dintr-un număr de 3.373 întreprinderi din Marea Britanie, care funcționau în totalitate sau în cea mai mare parte în străinătate, care au fost cotate la Bursa de Valori de la Londra, 1.802 (53,4%) au realizat activitatea lor în sectorul primar.

Sfârșitul secolului al XIX-lea a adus modificări semnificative în natura și modul de organizare a schimburilor comerciale mondiale, precum și sub aspectul conținutului de bunuri prelucrate, de calitatea produsului, precum și dimensiunile în creștere și tendința de standardizare a piețelor. În acest fel, a fost înregistrată o intensă activitate internațională în sectorul bancar, dominat de Marea Britanie. Băncile britanice au avut anumite avantaje în comparație cu băncile din alte țări, care constau, în principal în posibilitatea de a lua măsuri privind piața de capital, cea mai mare din lume la a cea perioadă - cea a Londrei.

De asemenea, companiile japoneze controlau o parte importantă a activității de navigare în zona Oceanului Pacific. În anul 1881, 14 societăți japoneze au fondat filiale în New York, cu scopul de a promova exporturile japoneze, dar, de asemenea, pentru obținerea de echipamente moderne și mașini care sunt necesare în dezvoltarea producției, la nivel național.

Până la începutul Primului Război Mondial, cel puțin 14,5 miliarde de dolari au fost investiți în companii sau filiale din străinătate, ceea ce a reprezentat aproximativ 35% din datoria externă pe termen lung a acestei perioade de timp, considerată la nivel mondial.

Analizele istorico-economice arată că 3/5 din stocul de capital străin înregistrat în anul 1914 la nivel mondial a fost investit în țările care sunt în curs de dezvoltare astăzi. În același timp, aproximativ 55% din stocul investițiilor străine directe realizate în străinătate, la nivelul anului 1914 au fost înregistrate în sectorul primar, 15% în cel secundar, 20% în construcția de căi de acces și 10% în domeniul bancar, de asigurări, utilități publice și de distribuție. Cel mai adesea, aceste investiții au luat forma de filialele din străinătate ale întreprinderilor care investesc.

În perioada interbelică, chiar dacă numărul filialelor corporațiilor internaționale a continuat să se dezvolte, valoarea capitalului străin care a fost investit a atins valorile din perioada de dinainte de război numai la sfârșitul anilor '30. Dacă investițiile europene erau îndreptate spre țările de pe continentul european și în Statele Unite ale Americii, între timp, investitorii americani preferau America Latină, Canada, cele mai mari țări europene. Taxele vamale au crescut, au fost introduse noi metode de control și de restricționare a importurilor și exporturilor.

Perioada post-război, în ansamblu, este caracterizată prin dezvoltarea continuă a tuturor tipurilor de activități comerciale și a investițiilor. Diferențele între costuri specifice pentru diferite regiuni și caracteristicile diverselor piețe reprezintă o altă formă de integrare la nivel de corporație, situație în care diviziunea muncii este realizată între diferitele verigi ale lanțului de activitate ale companiei. Diminuarea barierelor comerciale dintre țări și îmbunătățirea treptată a sistemului de organizare, a favorizat dezvoltarea de investiții străine directe.

Strategiile aplicate de către societățile din țările comunitare, membre ale Uniunii Europene au fost adoptate, astfel încât să profite de beneficiile oferite de crearea zonei de comerț liber, dar și pentru a putea dezvolta cu succes și economia de scară și centralizarea de producție. Alegerea locului fondării filialelor, raționalizarea producției la nivel transnațional și distribuirea capitalului social al companiei între filiale depinde de producția pe care companiile au avut, de costurile de producție și a celor de tranzacții, care sunt specifice pentru fiecare zonă și a variabilelor specifice pentru fiecare țară (productivitatea muncii, nivelul de pregătire a forței de muncă, preferințele consumatorilor, transport și telecomunicații, reglementările guvernamentale și alte dispoziții legale cu privire la investițiile străine directe, etc).

Compania transnațională este cel mai important și puternic segment inițiator al globalizării. În condițiile actuale, companiile transnaționale, și nu țările, reprezintă primul agent economic al comerțului internațional. CTN va ajunge să modifice structura factorilor de producție din multe țări, ca efect al circulației capitalului uman și fizic, precum și a tehnologiilor dintr-o parte a lumii în alta, realizarea unei noi baze de imobilizări corporale.

Datorită comunicațiilor, transportului și fluxurilor financiare care devin tot mai rapide și mai rapide, lumea devine mai mică, în ritmuri accelerate. Produsele concepute într-o țară – hamburgerii McDonald's, BMW german, etc. - sunt acceptate cu entuziasm în alte țări. Multe companii americane se bucură de succes la capitolul de marketing internațional: Coca-Cola, McDonald's, Kodak, Gillette, Colgate, Ford, IBM, Motorola și zeci de alte companii americane au ales ca piață întreaga lume. Și în Statele Unite, nume precum Sony, Toyota, Nestle, Nokia, Mercedes, Panasonic au devenit prezente în multe gospodării.

Conform Raportului Mondial al Investițiilor UNCTAD 2010, CTN din țările în curs de dezvoltare sunt mai optimiste decât omoloagele lor din țările dezvoltate și anticipează că investițiile lor străine își vor reveni mai rapid. Mai mult decât atât, investitorii globali arată un interes crescând pentru economiile în curs de dezvoltare, în mod particular în Asia de Sud, Est și Sud-Est. Brazilia, Federația Rusă, India și China (statele BRIC), în special, sunt locații atractive pentru ISD. Fluxurile către țările în curs de dezvoltare și în tranziție nu vor fi direcționate doar către părțile din lanțul valoric care necesită preponderent forță de muncă, ci din în ce în ce mai mult către activitățile ce necesită preponderent tehnologie.

Perspectivile ISD pentru acest an sunt caracterizate de un optimism rezervat. Este de așteptat ca volumul de ISD să revină la nivelul din 2008 abia în 2012, cu o valoare cuprinsă între 1600 -2000 miliarde de dolari. Aceasta valoare este încă sub valoarea anului 2007 de 2100 miliarde de dolari. Îmbunătățirea treptată a condițiilor macroeconomice, a profiturilor corporațiilor, a valorii acțiunilor la bursă, observate la începutul lui 2010 sunt așteptate să continue, susținând recăpătarea încrederii în afaceri. Intențiile CTN de a se extinde în străinătate sunt mai pronunțate pentru 2011 și 2012. Revenirea ISD va fi susținută probabil în mare parte de fuziunile și achizițiile transnaționale (F&A). Restructurarea anumitor industrii precum și privatizarea companiilor salvate în timpul crizei globale, vor crea mai multe oportunități de F&A transfrontaliere pentru CTN. Intr-adevăr, acest tip de F&A-uri a crescut cu 36% în primele cinci luni ale anului 2010 față de întreg anul precedent.

În prezent, concurența la nivel mondial se va intensifica și mai mult. Companiile străine se vor extinde agresiv pe noi piețe internaționale. Puține ramuri de activitate pot fi protejate astăzi de concurența străină. Chiar și o serie de companii ar dori să se oprească valul importurilor străine prin protecționism, însă pe termen lung acest lucru va crește numai costul vieții și va proteja companiile ineficiente. O modalitate mai bună de a face concurență este de a îmbunătăți continuu produsele proprii pe piețele interne și de a le extinde pe piețele externe. Ca urmare a procesului de globalizare, societățile transnationale vor juca un rol tot mai important atât în cadrul economiilor naționale cât și la nivel global în dinamizarea fluxurilor comerciale din comerțul internațional.

Bibliografie:

1. Fota Constantin (2004) - *Economie Internațională*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova;
2. Kotler Philip (1999) - *Principiile marketingului*, Ed. Teora, București;
3. Munteanu Costea, Horobeț Alexandra (2005) - *Finanțe transnaționale*, Ed. All Beck, București;
4. UNCTAD (2010) - "Transnational Corporations, Extractive Industries and Development", *World Investment Report*, Geneva.
5. Annals of the University of Craiova - Economic Science Series (Analele Universității din Craiova - Seria Științe Economice), issue: 36 (Vol. 3 / 2008, pages: on www.cceol.com).